

BIBLIJA I EKUMENIZAM S KATOLIČKOGA GLEDIŠTA

BOŽO ODOBAŠIĆ

Istinoljubivo i studiozno poniranje u istine vjere te »aggiornamento« Drugoga vatikanskog sabora otvorili su Crkvu svijetu i svijet Crkvi. Bio je to ekumenski sabor; sabor susreta pastira, teologa i svih kršćana. Sabor je odisao međusobnim dijalogom, što je osnovna značajka ekumenskog raspoloženja Crkve. Zato se ekumenski pokret kao svježina Duhova širio naglo poslije Sabora. Pa ipak se već govori o postekumenskom vremenu.¹ Ekumenizam je, barem kod nas, u krizi. Ekumenski procesi nekako su usporeni, ako ne i zaustavljeni. Ekumenizam se dugo, barem u našim krajevima, shvaćao više kao neko političko djelovanje.² Više je ocjenjivan kao dogovor vrhovnih poglavara različitih Crkava negoli kao DAR BOŽJI, POMIRENJE I OPROŠTENJE, što Krist u sili Duha Svetoga izvodi trajno u svojoj JEDNOJ CRKVI za koju je molio »da svi budu JEDNO kao što si ti, Oče, u meni i ja u tebi, neka i ONI u nama budu, te svijet uzvjeruje da si me poslao« (Iv 17,21).

Znajući da je nejedinstvo kršćana grijeh Crkve pred svijetom, ekumenska nastojanja moraju uvijek iznova započinjati shvaćajući ih kao poziv Duha Božjega upravljen našem vremenu na izmaku drugog tisućljeća. Dok se kršćanska Europa sve više ujedinjuje u političkom, društvenom, kulturnom i ekonomskom pogledu, kršćanskim crkvama to mora biti snažan poticaj da tim integracijama ponudi Riječ Božju kao POČELO SVAKOG JEDINSTVA ostvarenog u punini objave u Isusu Kristu (usp. DV, 2), utjelovljenoj Riječi Božjoj.

Ekumenizam ima svoje ishodište u objavljenoj Riječi Božjoj i svoj uvir, svoj cilj, u Kristu. Cilj je, dakle, i našeg razmišljanja da se svi sve više približavamo Kristu, koji je PRINCIPIUM UNITATIS, načelo našega jedinstva. Bitno je stoga da našim dijalogom napreduje zajedničko istraživanje božanskih stvarnosti, u ovom slučaju, zajedničke nam svete knjige Biblije.

¹ Usp. B. SALVARANI, *Il movimento ecumenico fra le chiese cristiane* u: QOL 14/15, str. 21-22.

² Usp. *Biblija i ekumenizam*. Razgovor s dr. P. Kuzmičem, u: *Veritas*, 2(1981)8-9; i *Ekumenska zbilja*, u: *Veritas*, 3(1981)8-10. Usp. M. TOMIĆ, *I o ekumenizmu je riječ*, u: *Vjesnik đakovačke biskupije*, 11(1990)185.

Biblija – sveta knjiga Crkve

Biblija je knjiga naroda Božjega. Ona je knjiga vjere i za vjernike. U vjeri Crkve mora biti i shvaćena i tumačena. Zato Crkva »Riječ Božju pobožno slušajući i vjerno je proglašavajući« navješćuje svijetu »život vječni, koji bijaše kod Oca i pokazao se nama: što smo vidjeli i čuli navješćujemo vama, da i vi imate s nama zajedništvo, a zajedništvo je naše s Ocem i sa Sinom njegovim Isusom Kristom« (DV,1; 1 Iv 1,2-3).

Crkva je svoj odnos prema Bibliji ispovjedila u Dogmatskoj konstituciji »Dei verbum«, a njezinu ulogu u ekumenskom pokretu u saborskom dekretu »Unitatis redintegratio«. I u drugim saborskim i postsaborskim dokumentima Biblija je uvijek bila osnovno polazište razmišljanja o Crkvi, jer Biblija je integralni i konstitutivni dio same Crkve. Ona označava sam misterij Krista i Crkve.³ Crkva je u Bibliji ispovjedila i zapisala svoju vjeru i od te vjere živi navješćujući je svijetu kao objavlvenu riječ, jer je nadahnuta Duhom Svetim. Napisana je ljudskom riječju po Duhu Svetom, koji živi i djeluje u Crkvi. Zato objavljena Riječ Božja i zapisana u Bibliji mora biti i tumačena u Crkvi u istom Duhu kojim je i napisana (DV, 12,4). Biblija navješćuje misterij Boga, koji se iskustvom doživljava u misteriju Crkve, dok riječ Božju slušamo i o njoj razmišljamo (usp. Lk 2,19). Jedna jedincata Kristova Crkva u svojoj misijskoj ulozi evangeliziranja svijeta navješćujući Riječ, Život i Put spasenja što ga Biblija, Starog i Novog saveza, zajedno objavljuje, otvorena je u misteriju božanskog života. Stoga Crkva u svim svojim osnovama dogmatskog učenja izgrađuje temelje iskrenog ekumenizma upravo na biblijskoj riječi (usp. UR,2). Biblija je pravilo života cijele Crkve. Izgrađuje se po milosnom djelovanju Duha Svetoga i Riječi u zgradu jedinstva Kristove Crkve. Zato Crkva zbog prisutnosti istog Duha Svetoga, kojim se riječ Božja navješćuje i koji u Crkvi živi kao Duh Životvorac, ističe da je Duh Sveti počelo crkvenog jedinstva. U svim crkvama živi već, makar ne savršeno, jedinstvo Crkve, jer se Duhom Svetim razglasuju iste objavljene istine vjere koje Crkva u Pismima trajno otkriva. Stoga je cilj ekumenskog dijaloziranja, pa i o Bibliji, JASNO IZNIJETI SVOJ NAUKU da ga drugi sagleda i poštuje.⁴

Unitatis redintegratio u br. 3, govoreći o odnosima između odijeljene braće i Katoličke Crkve, jasno uči da odijeljeni, »ne bez krivnje s obiju strana«, ne uživaju onoga jedinstva koje je Isus htio darovati svima... što ga ispovijedaju Sveto pismo i časna crkvena predaja. Puno jedinstvo dakle proizlazi iz nauka sadržana u Svetom pismu i časnoj predaji. Dokument nadalje dodaje da »od elemenata i dobara od kojih se uzetih zajedno sama Crkva gradi i živi, neka od njih, pače mnoga i izvrsna, mogu opstojati i izvan vidljivih granica Katoličke Crkve: pisana Božja riječ, život milosti, vjera, nadanje i ljubav i drugi nutarnji darovi Duha Svetoga i vidljivi elementi, sve što proizlazi od Krista i k njemu vodi, s pravom pripada jedincatoj Kristovoj Crkvi« (UR, 3).

³ Usp. C. M. MARTINI, *La Sacra scrittura nella vita della Chiesa*, u: *La costituzione dogmatica sulla divina rivelazione*, Elle Di Ci, TORINO, LEUMANN, 1967, str. 417-465. Vidi: ISTI, *Il mistero della Scrittura*, u: *I libri di Dio. Introduzione generale alla Sacra Scrittura*, Marietti, 1975, str. 322-333.

⁴ Usp. R. PERIĆ – M. LACKO, *Dekret o ekumenizmu Unitatis redintegratio*. Dekret o istočnim katoličkim crkvama Orientalium Ecclesiarum, FTI, Zagreb, 1987, str. 51.

Biblija je, prema tome, misterij objave koji naviješta Božji plan spasenja i pomirenja svih stvari u Kristu. Plan sakriven kroz vjekove i konačno objavljen životom, smrću i uskrsnućem Isusa Krista, kao prvenca konačnoga objavljenog kraljevstva Božjeg, gdje se spasenje aktualizira u svoj punini. Biblija je misterij utkan u Crkvu po kojoj se spasenje u svijetu aktualizira. Crkva je stoga nerastavljiva od Biblije, Božje riječi, kao što je i Riječ Božja nerastavljiva od Crkve. Pa dok Crkva svečano kroz liturgiju, slavlje sakramenata, napose slavljem euharistije, u evangelizaciji, misijama, naviješta Riječ, ona konkretizira i aktualizira jedinstvo Crkve kao i obnovu Crkve. Crkva je po objavljenoj i nadahnutoj Riječi semper reformanda. Zato Crkva, dok naviješta i tumači Riječ, unosi u svijet živahnost i dinamizam vjerovanja i djelovanja Duha Svetoga, po kojem je objavljena riječ ljudskom riječju napisana. Biblija je stoga integralni dio Božjega plana o spasenju.⁵ Življena i nastala u vjeri Crkve ona je njezin interpretativni dio.⁶

Biblija – komunicirana riječ

Naviještanjem Riječi Božje Crkva izvršava svoje misijsko poslanje u svijetu i tako snagom Riječi i Duha Svetoga rađa nove članove Crkve pridružujući ih Kristu Otkupitelju. Sv. Pavao u oproštaju sa starješinama u Miletu veli: »I sada vas povjeravam Bogu i Riječi milosti njegove koja je kadra izgraditi vas i dati vam baštinu među svima posvećenima« (Dj 20,32). Dakle, rast i izgradnja Crkve događaju se slušanjem i prihvaćanjem Riječi. Po njoj Crkva živi i diše riječju Božjom. Tako se trajno izgrađuje u zajednicu dijaloga s Bogom i svojim članovima, vjernicima, koji slušajući objavljenju Riječ rastu u vjeri (usp. Rim 10,17).

Cijela je Crkva označena kao ona koja sluša Riječ i koja je navješćuje, komunicira drugima. Sama Biblija jest komunicirana Božja i ljudska riječ koja aktualizira Božje djelovanje kroz komunikaciju u svijetu.⁷ Sva je Biblija dijaloški označena, a to znači da dijalog mora biti i temeljno opredjeljenje Crkve dok komunicira Božju Riječ kao događaj spasenja. Konstitucija »Dei verbum« 10 ističe kako Crkva služi Riječi da se uprisutni spasenje Božje. Crkva nije iznad Riječi, nego riječi Božjoj služi učeći samo ono što je predano. Biblija kao vrelo objave svim crkvama trajno otkriva vječne istine koje je Bog radi našega spasenja objavio. Zato Sveto pismo u svim crkvama otvara horizont u povijest objave i upozorava da Sveto pismo iznosi povijest spasenja što ga Bog u čovjeku izvodi kroz povijest.

To je spasenje zasjalo u Kristu, koji nam komunicira po svojoj Crkvi, mističnom tijelu svome, volju Očevu i život vječni (usp. DV 1,2). »Dei verbum«, u cijeloj svojoj strukturi, kristološki orijentirana, iznosi pred Crkvu misterij objave koji vodi zajedništvu, jedinstvu, čovjekovu spasenju po Kristu, glavi mističnog

⁵ Usp. C. M. MARTINI, *La Sacra Scrittura nella vita della Chiesa*, nav. dj., str. 323.

⁶ Vidi: K. RAHNER, *Über die Schriftinspiration*, Herder, Basel, 1967. Sažetak djela u: W. HARRINGTON, *Uvod u Bibliju*, KS, Zagreb, 1977, str. 57-64; C. TOMIĆ, *Pristup Bibliji*, Zagreb, 1986, str. 96-98; P. M. MAGRASSI O.S.B., *La Bibbia nella vita della Chiesa*, u: *I libri di Dio*, nav. dj., str. 594-618.

⁷ Vidi: C. BUZZETI, *La Bibbia e la sua comunicazione*, Elle Di Ci, 1987; L. EVELY, *Vivere in fraternità*, Cittadella Ed., 1972, str. 7-30.

tijela, tj. Crkve. Stoga je Biblija za Crkvu kao komunicirana Božja Riječ osnovno vrelo i pravilo života. Ona je osnovno počelo jedinstva Crkve.⁸

Ekumenski pristup Bibliji

Pri izradi konstitucije »Dei verbum« sam je Ivan XXIII. upozorio tadašnju Komisiju za izradu sheme, na čelu s kard. Ottavianijem i A. Beom, da pripaze na biblijsku, pastoralnu i ekumensku dimenziju teksta.⁹ Biblija je tako prikazana Crkvi kao MOST koji povezuje u jedinstvo. Konstitucija »Dei verbum« tako pristupajući Bibliji u Crkvi konačno ruši zidove i otvara grobove podijeljenosti, unoseći u nas riječ Božju kao Svjetlo, Put, Istinu, radost susreta s Bogom i braćom u događaju Riječi u kojoj se spašavamo.

Biblija je oslobođena dogmatskih shema. Ona govori o životu i uvodi u život vječni. Zato je knjiga koja silom Duha i snagom Riječi povezuje u zajedništvo života sve kršćane. U njoj se svi susreću sa svojom baštinom i vlastitim načinom ispovijedanja vjere.

Zato Biblija, u Crkvi prihvaćena kao knjiga objave i u Crkvi vjerno čuvana, ima svoj vrhovni, doktrinalni autoritet u vjeri Crkve. Njezin autentični izvor autoriteta jest sam Duh Sveti, odakle proizlazi i njezina nutarnja sila u obnovi cijele Crkve. Biblija je u svom izvoru, Duhu Svetom, navjesticateljica nezabludive istine, kojoj svi težimo. Zato se povijesno kršćanstvo predstavlja svijetu kao religija utemeljena na objavi. To znači da se izvorno objavljene spasenjske istine navješćuju po biblijskoj riječi kao nadnaravni događaj, jer Bog je autor istine. I Crkvi darovani Duh Sveti uvodi je u puninu istine (Iv 16,13).¹⁰ Duh Sveti darovan Kristovoj Crkvi, Zapadnoj i Istočnoj, jamstvo je objave i nezabludiva čuvanja objavljene istine. On je izvorni glas Božji u događajima objave zapisanih radi našega spasenja i odzvanja u cijeloj Crkvi kao glas istine. Duh Sveti kojim Crkva odiše, što napose istočne Crkve u svom učenju naglašavaju, čini objavu prisutnom u ljudima svih vremena.¹¹ Drugi vatikanski sabor nas je u dekretu »Unitatis redintegratio« i izlaganjem nauka o Riječi Božjoj u Dogmatskoj konstituciji »Dei verbum« obvezao na ekumenski pristup Bibliji. Krist je temeljna spona našega zajedništva, uči UR,3, a zatim odmah nadodaje Sveto pismo, zajedničku vjeru, nadu, ljubav, zajedničke izvore milosti i darove Duha Svetoga (UR,3). Ekumenski direktorij, koji iznosi smjernice za provođenje saborskih zaključaka o ekumenizmu pojašnjava nauk Crkve i ističe da je »Ekumenski rad moguć samo ako je u punom smislu i iskreno katolički, tj. vjeran istini« (Ekumenski direktorij I, 1; UR, 24).

Kardinal Josef Ratzinger upozorio je da problem našeg jedinstva nije u različitosti običaja, nego je riječ o »problemu istine«. U iskrenoj otvorenosti istini počinje raspoloživost za dijalog.¹²

⁸ Usp. H. FRIES, *Die gottliche Offenbarung. Oekumenische Aspekte der dogmatischen Konstitution*, u: *Die Oekumenische Bedeutung der Konzilsbeschlüsse*, Bernward, 1986, str. 98–105.

⁹ Isto, str. 99.

¹⁰ Usp. Ch. H.DODD, *L' autorità della Bibbia*, Paideia, Brescia, 1970, str. 20

¹¹ Usp. *Dokumenat o Svetom pismu doktrinalne komisije BJK »Riječ Božja«*, Zagreb, 1968, str. 23–31.

¹² P. BETTILOLO, *L' intervento del card. Ratzinger. Ecumenismo: le obiezioni del prefetto teologo*, u: *Il regno – attualità*, 4 (1984) 59–62.

Težnja je ekumenizma danas otkriti vlastiti identitet drugima, što se ne bi smjelo zaustaviti samo na molitvi i vlastitom spoznanju, nego na konkretnoj transformaciji, tj. obnovi Crkve.

Sveto Pismo je u cjelini, Stari i Novi savez a osobito evanđelja, preobražavajući izvor Crkve. Sabor je proklamacijom enciklike o Crkvi »Lumen gentium« i o Riječi Božjoj »Dei verbum« omogućio da se evanđeoska poruka u svijetu može čuti. S druge strane, da bismo je mogli razumjeti, pozvao je da se prione uz izvore i zajedno sa svim kršćanima jedni od drugih učimo i navješćujemo objavljenju istinu. Usredotočenje sabora na Sveto pismo izražava glad za objavljenom istinom. Crkva očito traži dah riječi približavajući nas prvotnom učenju – Isusu Kristu kao punini objave. Zato ekumenski dijalog treba teći takvim izlaganjem, pa i o Svetom pismu, da se zadobije povjerenje drugih, naglašavao je A. Bea.¹³

Ekumenizam se izgrađuje pozitivnom teologijom izlažući objektivnu istinu i autentično tumačenje i prihvaćanje istine u vlastitoj Crkvi. To je put da se istinski upoznamo i prihvatimo. Tim se izbjegava kontroverzna teologija.¹⁴ To vrijedi i u ekumenskom pristupu Bibliji. Katolička je Crkva u prošlosti, zbog povijesnih okolnosti, gajila antireformsku teologiju, koja još nije posve iskorištena. Zatim je došlo doba irenizma, da bi napokon s Drugim vatikanskim saborom došlo vrijeme prihvaćanja istine, koja je u Bibliji jedinstvena, životna i cjelovita. Problemi su u našim spoznajama i načinu interpretiranja objavljenih istine. Crkva se mora prepustiti riječi svoga Učitelja, Krista, koji je načelo jedinstva Crkve, jer je on istina.¹⁵ Stavljanjem Biblije u središte crkvene obnove Drugoga vatikanskog sabora započinje doba AKTIVNOGA DINAMIČNOG EKUMENIZMA. S biblijskom teologijom, koja se na temelju egzegzeze sve više razvija, ublažava se i usklađuje živa i odlučna riječ Crkve s objavljenom riječju Svetoga pisma, koje je siguran put susreta i približavanja svih u Kristu kao vezu istine univerzalne Crkve. Ekumenizam utemeljen na Bibliji dužnost je cijele Crkve, njezinih pastira i svakoga pojedinca u njoj (UR,5).

Biblija kao pravilo života Crkve očito pokazuje da naša razdvojenost nije stigla do korijena jedinstva Kristove Crkve.¹⁶

Papa Pavao VI. izjavio je da nas s pravoslavnima povezuje »duboki identitet vjere«, a s Evangeličkom i Reformiranom Crkvom, naglasio je Ivan Pavao II, imamo usklađene poglede u glavnim istinama vjere.¹⁷ Kardinal J. Ratzinger izjavljuje da se jedinstvo mora kretati u priznavanju istine, a ne u jedinstvu formuliranja.¹⁸

Možemo ovdje jasno reći da se sve crkve ne slažu niti s obzirom na sam pristup cijeloj Bibliji kao knjizi objave. Tu postoje razlike u priznavanju kanona svetih knjiga. Katolička Crkva priznaje kanonskima i deuterokanonske knjige,

¹³ Usp. A. DUPRONT, *Fenomenološke refleksije o Drugom vatikanskom koncilu*, u *Svesci*, 11(1968)32–35.

¹⁴ Usp. ROMBOLD GUENTER, *Der Streit um das Bibel*, Kath. Bibelwerk, Stuttgart, 1988.

¹⁵ Usp. Wolfgang SEIBEL SJ, *Oekumenische Theologie*, u: *Gott in Welt*, Fstg. fur K. Rahner, Bd. 2. Hrsg. H. Vorgzimler, Herder, Freiburg-Basel-Wien, 1964, str. 474–486.

¹⁶ Usp. H. SCHUETTE, *Oekumene*, u: *Gottes Volk*, 5(1989)5–15.

¹⁷ *Isto*, str. 7.

¹⁸ *Isto*, str. 9.

dok u drugim crkvama ili se o njihovoj kanoničnosti još raspravlja ili se drže apokrifima.

Katolička Crkva priznaje kao kanonske sve knjige koje se nalaze u Vulgati sa svim njihovim dijelovima na temelju predaje o Crkvi, koja je za katolike isto tako autentičan izbor objave (EB,57–64). Za istočne kršćane tradicija je siguran izvor objave i vjerodostojnog tumačenja svetog pisma, dok Evangelička i Reformirana Crkva odbacuju izvanjski autoritet, tj. predaju i crkveno učiteljstvo, kao mjerodavnog čuvara i tumača objave. Ipak se i oni odnose vrlo odgovorno prema Bibliji, ističući da autoritet Biblije dolazi iz njezine unutarnje moći same objavljene istine i autoriteta hagiografa kao religioznog čovjeka koji je imao spoznaju istine. Oni svjedoče religiozno iskustvo koje je ugrađeno u vjerno prenošenje istine. Za katolike »paradosis« (oblik prenošenja evanđelja ili svjedočenje sadržaja objave) ili proklamacija objave verificira se u predaji Crkve. To je »kairos« Božji kad god se Riječ Božja čita, navješćuje ili slavi u liturgiji. Taj »paradosis« se, prema Katoličkoj Crkvi, nastavlja u apostolskoj predaji i crkvenoj predaji, koja ima zadaću čuvati polog vjere (usp. 1 Tim 6,20).¹⁹ To se ipak ne događa u pukoj reprodukciji, nego u učenju (usp. 1. Kor 15,3–5), što znači da Crkva prima objavu, ali je mora prenositi, svjedočiti tako da se shvati i osjeti kao navještaj istine. Iza tog čina stoji aktivnost Duha Svetoga, koji je dan Crkvi po apostolskom naslijeđu. To čini predaju živom, tako da navještaj evanđelja ostaje Božja Riječ i danas i za sve vjekove. Objavljena istina u navještaju mora biti čuvana kao takva, što znači nepromijenjena, ali shvaćena i tumačena autoritetom Crkve, tj. apostolskog naslijeđa.

Tradicija je očita u »martyria« svjedočenju Crkve u kojem se snaga Duha Svetoga pokazuje u konkretnosti moralnog života vjernika. I vjernici primaju Duha Svetoga. I oni svjedoče, ali ne autoritetom Crkve. Crkva kao zajednica svjedoči istinu javno, napose u liturgiji, u bogoštovlju. Pojedinci svjedoče individualno i privatno i ne mogu imati autoritet kao zajednica. Predaja se zbog toga sve više i u Evangeličkoj Crkvi uzima ozbiljno kao predmet dijaloga. I ona obogaćuje naše spoznaje i naš duhovni život.²⁰ Obnovom Crkve iznutra, uči Katolička Crkva, moći ćemo pronaći izgubljeno jedinstvo. Konstitucija o Crkvi »Lumen Gentium« uči da se Crkva mora neprestano obnavljati (LG, br. 4,7,9; »Gaudium et spes«, br. 21; UR, 6). Crkvi je uvijek potrebno čišćenje (LG, 8). Od kršćana koji su primili objavu traži se da svoj život usklade s evanđeljem (GS 43). Iako Crkva nije nikada prestala biti ZNAK SPASENJA U SVIJETU, naše podijeljenosti i slabosti MORAMO USKLADITI PREMA NAUCI PISMA, gajeći u svim crkvama:

- besprijeckornu privrženost Kristu i evanđelju,²¹
- nutarnju obnovu Crkve koja mora započeti u svakom pojedinom članu mjesne i univerzalne Crkve.

¹⁹ Usp. J. BOSSEDER, *Überlieferung – ihre Bedeutung im Sachzusammenhang von »Schrift und Tradition«*, u: K. KERTELGE (Hrsg.), *Die Autorität der Schrift im ökumenischen Gespräch*, Otto Lembeck Verlag. Beiheft zur Ökumenischen Rundschau 50, Frankfurt a. Main, 1985, str. 53–63; usp. J. RATZINGER, *Ein Versuch zur Frage des Traditionsbegriffes*, u: K. RAHNER – J. RATZINGER, *Offenbarung und Überlieferung*, Freiburg, 1985 (QD 25), str. 25–69; vidi: TRE XII, 218–237.

²⁰ J. R. GEISELMANN, *La sacra Scrittura e la Tradizione*, Morcelliana, 1974, str. 9–63.

²¹ Usp. P. KUZMIČ, *Evandeoska zbilja*, u: *Veritas*, 3(1981)8–10.

- Jedinstvo mora biti hranjeno molitvom, napose biblijskom molitvom. Zato Crkva preporučuje molitvu Časoslova naroda Božjega u kojem su Psalmi službena molitva Crkve. Oni su objavljena molitva.²² Biblija mora, osim toga, biti u središtu liturgijskih slavlja a napose svečano naviještena u euharistiji (usp. SC, 35).

Obnova Crkve ima svoj izvor u Bibliji. Svi su saborski dokumenti usmjerili našu pažnju na izvornu Božju Riječ. I naša razmišljanja o Svetom pismu mogu biti različita, ali ne može biti raskida, a još manje suprotstavljanja između Crkve i Svetog pisma, jer, po našem katoličkom shvaćanju, i Sveto pismo i Crkva jesu djelo Duha Svetoga. Sveto se pismo ne može shvatiti bez života Crkve, i zato »vjerujemo da će Crkva ostati stalno vjerna bitnoj jezgri kršćanske poruke«²³ zbog trajne prisutnosti Duha Svetoga u Crkvi. »Po katoličkom shvaćanju Duh Sveti potvrđuje da se Crkva neće udaljiti od jezgre evanđelja i da Crkva može zahtijevati nepogrešivost za samu sebe jedino kad angažira čitav autoritet svog učiteljstva.«²⁴

Priznajemo da su u Crkvi prisutne ljudske pogreške, iako je Crkvi zajamčena asistencija Duha Svetoga. Pa ipak Biblija u Crkvi kao objavljena Božja riječ vrši dužnost kriterija nepogrešivog učiteljstva. I zato »nema protuslovlja između Biblije i središnje jezgre kršćanske poruke kakvu nam je objavila Crkva. To nam jamči Duh Sveti.«²⁵ Formulacija dogmatskih istina možda uvijek i svugdje ne odgovara mentalitetu našega vremena. »Unitatis reintegratio« upozorava i na mogućnost da im se dade nova formulacija (UR,6). Traži se dakle, prema Vatikanskom saboru, temeljita obnova Katoličke Crkve na dubljoj spoznaji i istraživanju biblijske istine. A tamo gdje se ništa ne propisuje i gdje se ne traži jedinstven stav, mora vladati sloboda. I papa Ivan Pavao II. naglasio je potrebu slobode u znanstvenom istraživanju Biblije, gdje je ona nužna. Tako Crkva vjerno služi Riječi (usp. DV,10) razvijajući prostor slobode u istraživanju biblijske poruke, ali uvijek osluškajući i podvrgavajući svoje spoznaje crkvenom učiteljstvu kao vjerodostojnom tumaču pologa vjere.

Ekumensko proučavanje i pastoralno promicanje Biblije

Biblija je knjiga ljudska i božanska. Ima Boga i čovjeka za autora. Biblija je zbog toga remek-djelo svjetske književnosti. Zato zaslužuje da se ČITA S OZBILJNOŠĆU koja se poklanja velikim svjetskim djelima. Biblija je izraz orijentalne književnosti, pa zato usredotočuje našu pažnju na studij orijentalnih jezika, povijesti, književnosti, arheoloških otkrića, ambijenta i kulture narodâ u kojima je Biblija nastala.²⁶ Dvojnost naravi Biblije zahtijeva nužno znanstveno proučavanje. Budući da je ljudska knjiga na nju treba primijeniti ista pravila za literarno istraživanje.²⁷ Na to je Crkva upozoravala već od ranih vremena, a napose pape našega stoljeća. Lav XIII. enciklikom »Providentissimus Deus« 18. studenoga

²² Vidi: B. ODOBAŠIĆ, *Psalmi – objavljena molitva*, u: *Vrelo života*, 1 (1990) 24–40.

²³ J. WILLEBRANDS, *Reforma i reformacija danas*, u: *Svesci*, 12 (1968) 39.

²⁴ *Isto*, str. 30.

²⁵ *Isto*.

²⁶ Pio XII. u enciklici »Divino afflante Spiritu« 1943. obvezuje egzegete i bibličare da o tome vode računa.

²⁷ Usp. R. de Vaux, OP, *Znanost i vjera u proučavanju Biblije*, u: *Svesci*, 11 (1968) 15.

1893), pa Pio XII. enciklikom »Divino afflante Spiritu« (30. rujna 1943) i napokon Drugi vatikanski sabor Dogmatskom konstitucijom »Dei verbum« (18. studenoga 1965), a i mnogim dokumentima Crkva nakon Sabora traži da se Biblija proučava kritičko-povijesnim metodama. Time se Katolička Crkva ujedinila u jedinstvenom pristupu Bibliji s drugim kršćanskim crkvama.

Biblijska je poruka trajne vrijednosti, ali joj treba »aggiornamento«, kako je to nazvao papa Ivan XXIII. No to se ne može ostvariti ako se ne pođe od izvornog oblika u koji se ona najprije obukla. Sveto pismo ne može se ispravno shvatiti ni protumačiti a da se prvotno ne provjeri prvotni smisao i povijesne okolnosti. Ne može se biti ravnodušan prema stvarnosti i istinitosti poruke hagiografa. Nužno se traži *kritičko ispitivanje izvora i okolnosti teksta, njegovih redakcija*, u kojima je nastao da bismo doista otkrili poruku Božju.

Crkva je postupno uvažila ta načela i prihvatila ih tako da bi se Bibliji vratio istinski autoritet. Bibličari i egzegete obvezni su primijeniti znanstvene kriterije izlažući pronalazke kritike teksta i književnih vrsta, a uvijek sve podlažući sudu crkvenog učiteljstva kao autentičnog tumača objave.²⁸ Znanstvena egzegeza mora se susresti s datostima istinske teologije kako bismo u savršenom skladu s učiteljstvom Crkve bolje shvatili poruku biblijskog teksta.²⁹

Znanstveni pristup proučavanju Svetog pisma golem je zadatak cijele Crkve i svih njezinih članova napose. To je prostor istraživanja za sve stručnjake svih kršćanskih Crkava pa i drugih religija koje služe čovjekovom spasenju i dobru.

Danas su u znanstvenom istraživanju Svetog pisma, možemo slobodno reći, usklađena i prihvaćena opća načela znanstvene hermeneutike u svim Crkvama. Stoga se uvažavaju i rezultati proučavanja odakle god stizali. Štoviše Crkva promiče *zajedničko-biblijsko-znanstveno istraživanje Biblije*. »Unitatis redintegratio«, br. 21, potiče našu odijeljenu braću ili, bolje rečeno, kršćane na drugi način (Kolarić) na postojano i radišno proučavanje svetih knjiga. »Dei verbum« u šestom poglavlju potiče znanstvena kritička izdanja, prevođenje u zajedništvu sa stručnjacima svih Crkava, i to prije svega iz izvornih tekstova. Potiče takve prijevode s rastavljenom braćom kako bi golem napor svih svima zajedno služio (DV, 22). Zajedničkim radom bibličara već su objelodanjena *ekumenska izdanja* Biblije u gotovo svim narodima Evrope i Amerike.³⁰ Prijevodi takvih Biblija napose su vrlo važni u misijskom svijetu, gdje se zajednički Riječ Božja nudi mladim kršćanskim narodima.

Ekumenski direktorij II. potiče suradnju kršćanskih sveučilišta, razmjenu profesora i studenata kako bi se solidnije ponudila vjerska naobrazba i odgoj te pripremali stručnjaci za temeljitije znanstveno i ekumensko proučavanje Biblije. U tom smislu na katoličkim sveučilištima, fakultetima i institutima već predaju mnogi nekatolički profesori. Poznat je npr. profesor na Papinskom biblijskom institutu u Rimu dr. Alberto Soggin, valdez. I u našem Zagrebu imamo takvih razmjena.

²⁸ *Divino afflante Spiritu*, br. 555–567; DV, 12.

²⁹ Usp. R. DE VAUX, OP, *nav. dj.*, str. 19. Vidi: R. SCHNACKENBURG, *Dei Verbum und die neutestamentliche Exegese*; u: *Bibel und Kirche*, 4 (1990) 187–192.

³⁰ Vidi: I. GOLUB, *Ekumenska Biblija*, u: *Svesci*, 11(1968)74–75; J. SCHARBERT, *Das Zweite Vatikanische Konzil und das Alte Testament*, u: *Bibel und Kirche*, 4(1990)179–186.

Potiče se zatim svestranije organiziranje programa predavanja o Bibliji u suradnji sa svim kršćanskim obrazovnim institucijama. Podupire se zajedničko prevođenje s izvornih jezika u suradnji sa svim lingvistima, bez obzira na vjeroispovijesti, ali, dakako, u Katoličkoj Crkvi uz dozvolu za izdanja bilo kojeg prijevoda Biblije od nadležnih crkvenih vlasti. Najbolje širenje biblijske poruke jest točan prijevod na jezik naroda u kojem se Riječ Božja navješćuje. Na tom poslu poželjna je suradnja svih stručnjaka. I u našoj Bibliji, u izdanju izdavačke kuće »Stvarnost«, ostvarena ja zapažena suradnja svih stručnjaka.

Katolička Crkva potiče zajednički i uzajamno surađivanje u biblijskim društvima³¹ te organizirajući biblijske simpozije i seminare. Potiče se suradnja u promicanju Biblije u puku posebnim prikladnim izdanjima, pa čak i za nekršćane.³² Širenje biblijske poruke zajednička je briga cijele Crkve. To je njezina misijska opredijeljenost i poslanje. Zato ona uključuje najširu suradnju svih, napose u tisku, javnim sredstvima komuniciranja – radiju i televiziji itd.

Kako se jedinstvu približavamo najkraćim putem duhovnom obnovom koja počiva na biblijskoj poruci, treba promicati čitanje *Svetog pisma* koje mora biti praćeno *molitvom*. Zato Crkva podupire prikladna izdanja biblijskih tekstova prikladnih za molitvu, meditaciju a napose cijeloga Novog saveza. U tom smislu Katolička Crkva potiče zajedničko čitanje i meditiranje uz molitvu. Napose je poželjna zajednička suradnja svih kršćanskih stručnjaka u izdanjima biblijskih enciklopedija, rječnika, leksikona, priručnika za ketehizaciju i stručnih komentara za fakultetsku i visoku naobrazbu studenata, katehista i svećenika. K tome možemo pribrojiti i zajednička izdanja konkordancija, biblijskih atlasa i zemljopisnih zidnih i priručnih karata.

Ekumenskim promicanjem Biblije, kao osnovnog počela obnove Crkve i kao zajedničkog veza našega jedinstva u koje nas povezuje isti Duh Sveti, Crkva u svijetu zasađuje istine i svetost kršćanskog naslijeđa. Znajući razlikovati u Bibliji objavljene istine, koje se tiču našega spasenja i koje iziskuju i naš pristanak vjere, od teoloških učenja; nauku od načina izlaganja, možemo napokon shvatiti »kako se razne teološke formulacije nerijetko radije međusobno upotpunjuju nego sukobljuju« (usp. UR, 17; Ekumenski dir. II, str. 21).

Od nas katolika Biblija traži da o zajedničkom pologu vjere ne mislimo samo rimski, nego doista katolički. Biblija je Božja objavljena Riječ upućena Crkvi, koja je jedna, sveta, katolička i apostolska. U njoj Crkva otkriva pravilo vjere i moralnog ponašanja. Ona je univerzalistička i eshatološka. Ona je *Riječ izazovna*. Zahtijeva naše slušanje i meditiranje, promjenu života i otvorenost svima koji nad biblijskom porukom razmišljaju. Biblija od nas kršćana traži da ne vjerujemo samo ortodoksno, nego praktično ortodoksno, *svjedočki, živeći od riječi Božje i po riječi Božjoj*.³³

³¹ O povijesti i ulozi biblijskih društava i prijevoda Biblije u nas vidi: Peter KUZMIČ, *Vuk-Daničičevo Sveto pismo i biblijska društva* (doktorska dizertacija), KS, Zagreb, 1983. Vidi: C. BUZZETTI, *La Bibbia e la sua comunicazione*. Deveto poglavlje na str. 138–157, Elle Di Ci, Torino, 1987.

³² Usp. DV, 25. Vidi: N. W. HOESLINGER, *25 Jahre Dei Verbum*, u: *Bibel und Kirche*, 4 (1990) 174–178.

³³ Usp. E. ZENGER, *Unser Erstes Testament*, u: *Bibel und Liturgie*, 3 (1990) 130–141.

Katolička Crkva, promičući i želeći istinsku obnovu i jedinstvo Crkve, promiče Bibliju kao osnovno počelo obnove i jedinstva. Očito je tu vodi ono načelo sv. Jeronima: »Ne poznavati Pisma to je ne poznavati Krista« (DV, 25).

IZABRANA LITERATURA

1. Kard. Augustin BEA, *Il Decreto de Oecumenismo con commento*, Città nuova, Roma, 1965.
2. Paolo BETTILOLO, *L'intervenismo del card. Ratzinger, Ecumenismo: le obiezioni del prefetto teologo*, u: *Il regno-attualità* 4(1984)59-62.
3. Ante BILOKAPIĆ, *Teološke razlike u nauku katoličke i evangeličke Crkve*, u: *CUS* 1(1984)20-29.
4. Carlo BUZZETTI, *La Bibbia e la sua comunicazione*, Elle Di Ci, Torino-Leumann, 1987.
5. R. DE VAUX, OP, *Znanost i vjera u proučavanju Biblije*, u: *Svesci* 11(1968)14-21.
6. C. Harold DODD, *L'autorità della Bibbia*, Paideia-Brescia, 1970.
7. A. DUPPRONT, *Fenomenološke refleksije o Drugom vatikanskom koncilu*, u: *Svesci* 11(1968)32-35.
8. Louis EVELY, *Vivere in fraternità*, Cittadella ed., 1972.
9. Ellen FLESSEMAN (Edited by), *The Bible. Ist Authority and Interpretation in the Ecumenical Movement* (Faith and Order Paper N° 99), Genova, 1980.
10. J. P. GEISELMANN, *Die Heilige Schrift und Tradition. Zu den neueren Kontroversen über das Verhältnis der Heiligen Schrift zu den nicht geschriebenen Traditionen*, OD 18, Freiburg, 1962.
11. Ivan GOLUB, *Ekumenska Biblija*, u: *Svesci* 11 (1968)74-75.
12. GRUPA AUTORA, *I libri di Dio*, Marietti, 1975.
13. GRUPA AUTORA, *La costituzione dogmatica sulla divina rivelazione*, Elle Di Ci, Torino-Leumann, 1967.
14. Norbert W. HOESLINGER, *25 Jahre Dei Verbum*. u: *Bibel und Kirche*, 4(1990) 174-178.
15. Karl (Hrsg) KERTELGE, *Die Autorität der Schrift im ökumenischen Gespräch*, BOER, 50, Lembeck, 1985.
16. Ante KRESINA, *Diskusija o Bibliji*, u: *Svesci* 6(1967)64-66.
17. H. J. KUEHNE, *Schriftautorität und Kirche. Eine kontroverstheologische Studie zur begründung der Schriftautorität in neueren katholischen theologie*, Kirche und Konfession, 22. Göttingen, 1980.
18. Peter KUZMIĆ, *Vuk-Daničićevo Sveto pismo i biblijska društva*, KS, Zagreb, 1983.
19. R. PERIĆ – M. LACK, *DEKRET O EKUMENIZMU UR*, Dekret o istočnim katoličkim crkvama, FTI, Zagreb, 1987.
20. J. RATZINGER, *Ein Versuch zur Frage des Traditionsbegriffes*, u: K. RAHNER – J. RATZINGER, *Offenbarung und Überlieferung*, OD 25, Freiburg, 1965.
21. Günter ROMBOLD, *Der Streit um das Bibel*, Kath. Bibelwerk, Stuttgart, 1968.

22. L. Alonso SCHÖEKEL, *Il dinamismo della tradizione*, Paideia, Brescia, 1970.
23. Karlheinz (Hrsg) SCHUH, *Die ökumenische Bedeutung der Konzilsbeschlüsse*, Bernward, 1986.
24. Heinz SCHUETTE, *Ökumene u: Gottes Volk*, 5(1989)5-15.
25. Wolfgang SEIBEL, SJ, *Ökumenische Theologie*, u: *Gott in Welt*, Bd. II, Herder, 1964, str. 472-498.
26. T.J. ŠAGI-BUNIĆ, *Ekumenska molitva*, u: *Poslušni Duhu*, 2(1966)34-35.
27. C. TOMIĆ, *Pristup Bibliji*, Zagreb, 1986.
28. Kinder, VON ERNST, *Worum geht es eigentlich in den ökumenischen Bestrebungen?*, u: *Gott in Welt*, Fstg. für Karl Rahner, Bd. II.
29. J. WILLEBRANDS, *Reforma i reformacija danas*, u: *Svesci*, 12(1968)25-31.
30. Erich ZENGER, *Unser Erstes Testament*, u: *Bibel und Liturgie* 3(1990)130-141.

ZUSAMMENFASSUNG

Die Bibel ist das integrale und konstitutive Element der Kirche. Durch das Hl. Geist inspiriert, sie bildet das Mysterium der Kirche. Die Rettung unseres Gottes, aktualisiert sich durch die Verkündigung des Wortes Gottes.

Die Bibel ist das kommunizierte Wort Gottes und das menschliche Wort in der Kirche. Deshalb ist sie das Fundament der ökumenischen, wie auch dialogischen Kommunikation in der Kirche. Das II. Vatikanische Konzil verpflichtet uns an das ökumenische Miteinandergehen zur Bibel. Die Erneuerung der gesamten Kirche entsteht aus der gnadenreichen Kraft des Wortes Gottes.

Die katholische Kirche unterstützt das ökumenische Studium und die pastorale Beförderung der Bibel in der Evangelisation, wie auch in der missionarischen Wirkung der Kirche.